

НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ
Кафедра загальної і медичної психології

МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ З
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ ОБДАРОВАНОСТІ»

Освітній рівень другий рівень вищої освіти - магістр
Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність 225 «Медична психологія»

Автори: доктор психологічних наук, професор **Філоненко М.М.**
кандидат педагогічних наук, викладач **Прудка Л.М.**

Затверджено на засіданні кафедри загальної і медичної психології

Протокол № 2 від «12» вересня 2024 року

Завідувач кафедри загальної
і медичної психології,
професор

Матяш М.М.

Тема № 1. Лекція 1. Вступ до
обдарованості. Поняття, зміст та
концепції обдарованості.

психології
основні

(лекційне заняття – 2 години)

Мета: Розкрити актуальність та сформувати мотивацію вивчення дисципліни «Психологія обдарованості» для майбутніх лікарів-психологів спеціальності 225 «Медична психологія», розглянути основні поняття та концепції обдарованості.

План лекції:

1. Поняття, зміст та основні концепції обдарованості. Зміст поняття «обдарованість».
2. Предмет, об'єкт та завдання курсу психології обдарованості. Проблеми обдарованості та творчості в зарубіжних та вітчизняних дослідженнях.
3. Уявлення про творчість в античні часи.
4. Творчість середньовіччя. Епоха відродження та Просвітництва і людина як творець.

Ключові поняття: обдарованість, спеціальна обдарованість, загальна обдарованість, творчість, творчий потенціал особистості.

Рекомендована література:

1. Демченко О.П. До проблеми використання понять «обдарована дитина» і «дитяча обдарованість» у психолого-педагогічному дискурсі. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. Випуск 51. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2018. С. 137–143.

2. Карпенко Н.А. Психологія творчості: навч. посібник / Н. А. Карпенко. – Львів: ЛьвДУВС, 2016. – 156 с.

3. Клименюк Ю.М. Обдаровані діти, їх виявлення та діагностика. Проблеми освіти : збірник наукових праць. Спецвипуск. Вінниця-Київ, 2015. С. 46–50.

4. Музика О.Л. Співвідношення здібностей та обдарованості: суб'єктно-ціннісний підхід //Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України. – К.: Видавництво «Фенікс», 2013. – Т.ХІІ. – Психологія творчості. – Випуск 17. – С.223-233.

5. Синергетика і творчість: монографія /За ред.. В.Г.Кременя. – К.:Інститут обдарованої дитини, 2014.-314 с.

6. Соціальна взаємодія і цінності обдарованої особистості: методичний посібник / за ред. О.Л. Музики. – Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2018. – 222 с.

Тема № 2. Структура та види обдарованості. Методи психологічного дослідження обдарованості.

(лекційне заняття – 2 години)

Мета: Розкрити поняття розумової обдарованості, ознайомитись з основними видами обдарованості, встановити взаємозв'язок між ними, проаналізувати методи психологічного дослідження обдарованості.

План лекції:

1. Структурний підхід до розумової обдарованості. Класифікація видів обдарованості.
2. Основні види обдарованості (загальна розумова обдарованість, однобічна розумова обдарованість, психомоторна, академічна, соціальна, духовна, творча та ін.)
3. Методи психологічного дослідження обдарованості.

Ключові поняття: розумова обдарованість, підхід до вивчення розумової обдарованості, класифікація видів обдарованості, загальна розумова, однобічна розумова обдарованість, художня обдарованість, творча обдарованість, соціальна обдарованість, інтелектуальна та академічна обдарованість, рухова (психомоторна) обдарованість, духовна обдарованість, практична обдарованість.

Рекомендована література:

1. Демченко О.П. До проблеми використання понять «обдарована дитина» і «дитяча обдарованість» у психолого-педагогічному дискурсі. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. Випуск 51. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2018. С. 137–143.
2. Карпенко Н.А. Психологія творчості: навч. посібник / Н. А. Карпенко. – Львів: ЛьвДУВС, 2016. – 156 с.
3. Клименюк Ю.М. Обдаровані діти, їх виявлення та діагностика. Проблеми освіти : збірник наукових праць. Спецвипуск. Вінниця-Київ, 2015. С. 46–50.
4. Музика О.Л. Співвідношення здібностей та обдарованості: суб'єктно-ціннісний підхід //Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України. – К.: Видавництво «Фенікс», 2013. – Т.ХІІ. – Психологія творчості. – Випуск 17. – С.223-233.
5. Синергетика і творчість: монографія /За ред.. В.Г.Кременя. – К.:Інститут обдарованої дитини, 2014.-314 с.
6. Соціальна взаємодія і цінності обдарованої особистості: методичний посібник / за ред. О.Л. Музики. – Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2018. – 222 с.

Тема № 3. Вікові та психологічні особливості обдарованості.

(лекційне заняття – 2 години)

Мета: розкрити особливості вікової обдарованості, ознайомитись з поняттям сенситивного періоду, охарактеризувати розвиток здібностей та обдарованості в роки дитинства, в підлітковому віці та юнацькому віці.

План лекції:

1. Особливості вікової обдарованості. Поняття сенситивний період.
2. Здібності та обдарованість в роки дитинства.
3. Вікові та соціально-психологічні чинники мотивації творчої активності в підлітковому віці.
4. Розвиток обдарованої особистості в юнацькому віці.

Ключові поняття: сенситивний період, вікова періодизація, провідна діяльність, ознаки обдарованості, здібності, дошкільний вік, шкільний вік, підлітковий вік, юнацький вік.

Рекомендована література:

1. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / За ред. В.О. Моляко, О.Л. Музики. – Житомир: Вид-во Рута, 2006. – 320 с.

2. Музика О.Л. Розвиток здібностей та обдарованості в процесі вікового розвитку особистості // Актуальні проблеми психології: Проблеми психології творчості та обдарованості. Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / За ред. В.О.Моляко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім.І.Франка, 2007. – Т.12, вип. 2. – С.142-148.

1. Демченко О.П. До проблеми використання понять «обдарована дитина» і «дитяча обдарованість» у психолого-педагогічному дискурсі. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. Випуск 51. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2018. С. 137–143.

2. Карпенко Н.А. Психологія творчості: навч. посібник / Н. А. Карпенко. – Львів: ЛьвДУВС, 2016. – 156 с.

3. Клименюк Ю.М. Обдаровані діти, їх виявлення та діагностика. Проблеми освіти : збірник наукових праць. Спецвипуск. Вінниця-Київ, 2015. С. 46–50.

4. Музика О.Л. Співвідношення здібностей та обдарованості: суб'єктно-ціннісний підхід //Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України. – К.: Видавництво «Фенікс», 2013. – Т.ХІІ. – Психологія творчості. – Випуск 17. – С.223-233.

5. Синергетика і творчість: монографія /За ред.. В.Г.Кременя. – К.:Інститут обдарованої дитини, 2014.-314 с.

6. Соціальна взаємодія і цінності обдарованої особистості: методичний посібник / за ред. О.Л. Музики. – Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2018. – 222 с.

Тема № 4. Соціалізація обдарованої особистості. Розвиток комунікативних здібностей та комунікативної культури обдарованих дітей.

(лекційне заняття – 2 години)

Мета: охарактеризувати процес соціалізації обдарованої особистості та особливості соціальної взаємодії, розкрити взаємозв'язок між поняттями обдарованість та діяльність, проаналізувати психологічні особливості обдарованих дітей та пов'язані з ними проблеми в шкільному навчанні.

План лекції:

1. Соціалізація обдарованої особистості. Особливості соціальної взаємодії.
2. Обдарованість та діяльність. Випереджальний розвиток пізнавальної сфери. Психологічні особливості обдарованих дітей та пов'язані з ними проблеми в шкільному навчанні.
3. Особливості мотивації. Проблеми обдарованих дітей.
4. Розвиток соціально-комунікативної компетентності обдарованої особистості.

Ключові поняття: соціалізація, соціальна взаємодія, обдарована особистість, проблеми у навчанні у навчанні, випереджальний розвиток, інтерес, мотивація, цілеспрямованість, соціально-комунікативна компетентність .

Рекомендована література:

1. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / За ред. В.О. Моляко, О.Л. Музики. – Житомир: Вид-во Рута, 2006. – 320 с.

1. Лук'янчук Н. В. Розвиток комунікативної компетентності обдарованої особистості у соціально-психологічному тренінгу / Н. В. Лук'янчук // Вісник післядипломної освіти. - 2012. - Вип. 7. - С. 306-311. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vpo_2012_7_44

2. Карпенко Н.А. Психологія творчості: навч. посібник / Н. А. Карпенко. – Львів: ЛьвДУВС, 2016. – 156 с.

3. Клименюк Ю.М. Обдаровані діти, їх виявлення та діагностика. Проблеми освіти : збірник наукових праць. Спецвипуск. Вінниця-Київ, 2015. С. 46–50.

4. Музика О.Л. Співвідношення здібностей та обдарованості: суб'єктно-ціннісний підхід //Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України. – К.: Видавництво «Фенікс», 2013. – Т.ХІІ. – Психологія творчості. – Випуск 17. – С.223-233.

5. Синергетика і творчість: монографія /За ред.. В.Г.Кременя. – К.:Інститут обдарованої дитини, 2014.-314 с.

6. Соціальна взаємодія і цінності обдарованої особистості: методичний посібник / за ред. О.Л. Музики. – Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2018. – 222 с.

Тема № 5. Організація роботи з обдарованими дітьми.

(лекційне заняття – 2 години)

Мета: визначити форми і методи організації роботи з обдарованими дітьми, охарактеризувати розвиток пізнавальних інтересів і нахилів у дітей, інтерпретувати особливості роботи педагогів з обдарованими дітьми, розкрити особливості функціонування центральної нервової системи обдарованої особистості.

План лекції:

1. Форми і методи організації роботи з обдарованими дітьми. Розвиток пізнавальних інтересів і нахилів у дітей.
2. Гра, як засіб розвитку розумових, вольових і творчих здібностей у дітей.
3. Вплив темпераменту на творчість.

Ключові поняття: пізнавальний інтерес, обдарована особистість, творчі здібності, методи роботи, методи роботи, темперамент, гра, пізнавальна активність, пізнавальна самостійність.

Рекомендована література:

Основна література:

1. Городнова Н.М. Програма навчальної дисципліни «Психологія обдарованості» підготовки на другому (магістерському) рівні, галузі знань 22 «Охорона здоров'я». Спеціальності 225 «Медична психологія». К.: НМУ імені О.О.Богомольця. 2018р. 24 с.
2. Демченко О.П. До проблеми використання понять «обдарована дитина» і «дитяча обдарованість» у психолого-педагогічному дискурсі. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. Випуск 51. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2018. С. 137–143.
3. Карпенко Н.А. Психологія творчості: навч. посібник / Н. А. Карпенко. – Львів: ЛьвДУВС, 2016. – 156 с.
4. Клименюк Ю.М. Обдаровані діти, їх виявлення та діагностика. Проблеми освіти : збірник наукових праць. Спецвипуск. Вінниця-Київ, 2015. С. 46–50.

- Музика О.Л. Співвідношення здібностей та обдарованості: суб'єктно-ціннісний підхід //Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України. – К.: Видавництво «Фенікс», 2013. – Т.ХІІ. – Психологія творчості. – Випуск 17. – С.223-233.
- Синергетика і творчість: монографія /За ред.. В.Г.Кременя. – К.:Інститут обдарованої дитини, 2014.-314 с.
- Соціальна взаємодія і цінності обдарованої особистості: методичний посібник / за ред. О.Л. Музики. – Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2018. – 222 с.

Додаткова література:

- Актуальні проблеми психології. Проблеми психології творчості та обдарованості/За редакцією В.О. Моляко. – Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. - Житомир, 2006. – 195 с.
- Бажанюк В.С. Психологічні особливості розвитку когнітивної та мотиваційної сфери науково обдарованих студентів // Наукові записки Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України/За ред. академіка С.Д. Максименка. – К.: Міленіум, 2006. - Вип.28. - С. 409-416.
- Букресєва О.С. Вавринчук М.П. Обдарованість та креативність особистості: поняття, характеристики та чинники впливу // Збірник наукових праць Інституту ім. Г.С. Костюка АПН України / за ред. Максименка С.Д. – К.:Міленіум, 2005. – Т.7, вип.4 – С.27-33.
- Виговський О Навіщо виявляти обдарованість: Концептуальні засади діагностики обдарованості на ранніх етапах її розвитку // Директор школи, ліцею, гімназії.-2001.-№4.-с.57-60.
- Городнова Н. Тренінг креативності. Психолог. – №42 (186), 2004. – Вкладка. – 23с.
- Гузик М. Як не втратити таланти: Технологія навчання обдарованих // Директор школи, ліцею, гімназії.-2001.-№2.-с.26-51.
- Клименко В.В. Психологія творчості. – Київ. – 2006. – 479с.
- Музика О.Л. Нормативна регуляція у розвитку творчо обдарованої особистості // Наукові записки Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України/За ред. академіка С.Д. Максименка. – К.: Міленіум, 2006. - Вип.28. - С.469-478.
- Пономарьова-Семенова Р.О. Креативність як фактор розвитку обдарованої особистості // Наукові записки Інституту психології імені Г.С. Костюка АПН України. – Випуск 29. – Київ, 2006. – С.559-567.
- Роменець В.А. Психологія творчості. - К.: Либідь, 2004. – 288 с.

